Vooruitblik op de Nederlandse Life Science sector: uitdagingen en groei

QBE

Inleiding

Hoewel de vooruitzichten voor de Nederlandse economie worden overheerst door onzekerheid, zijn de vooruitzichten voor de life science sector over het algemeen positief. De kabinetsformatie en tekorten aan arbeidskrachten zijn de belangrijkste oorzaken van onzekerheid in de komende maanden.

Na de verkiezingen van november zullen de gesprekken over de kabinetsformatie naar verwachting tot ver in 2024 duren. In 2021 duurden de formatiebesprekingen immers maar liefst 270 dagen. In de tussentijd zal het demissionaire kabinet zorg dragen voor algemene politieke stabiliteit. Ondanks de onzekerheid over de vorm van de nieuwe coalitie is het onwaarschijnlijk dat de life science sector in Nederland, zodra er een nieuwe regering is geïnstalleerd, met radicale beleidsveranderingen te maken zal krijgen. Nederlandse regeringen erkennen over het algemeen het belang van de life science sector voor de economie en het volgende kabinet zal waarschijnlijk proberen de groei van de sector te stimuleren.

De sector heeft ook een aantal belangrijke voordelen waarop kan worden voortgebouwd. Nederland wordt beschouwd als een aantrekkelijke vestigingsplek voor bedrijven in de life sciences, deels omdat het de thuisbasis is van het Europese Geneesmiddelenbureau (EMA) (dat in 2020 vanuit Londen naar Amsterdam verhuisde) en de Amerikaanse tegenhanger hiervan, de Food & Drug Administration (FDA).

Het tekort aan arbeidskrachten blijft de sector echter voor de nodige uitdagingen stellen. Het lijkt erop dat de Nederlandse economie zal blijven lijden onder een schaarste aan arbeidskrachten. En dit zal samen met het specialistische karakter van vaardigheden in de life sciences waarschijnlijk voor een nijpend probleem in de sector zorgen. Het waarschijnlijke antwoord van een nieuwe regering om de scholing te verbeteren, zal niet direct resultaten opleveren. Dit betekent dat het probleem dus nog wel even blijft bestaan.

Economische bijdrage van de life science sector

In de Nederlandse life science sector zijn ongeveer 3000 bedrijven actief. Deze bedrijven dragen ongeveer € 3,3 miljard bij aan het Nederlandse bruto binnenlands product (bbp), oftewel 0,4% van het totaal. De bedrijven binnen de sector verschaffen werk aan ongeveer 40.000 mensen, oftewel 0,5% van de totale werkgelegenheid.[1] Nederland is de op een na grootste Europese exporteur van medische hulpmiddelen en exporteerde in 2021 voor ruim € 43 miljard aan farmaceutische producten.[2] Bovendien staat Nederland mondiaal gezien op de vierde plaats wat betreft het aantal patentaanvragen voor medische technologie, op de zesde plaats op het gebied van biotechnologiepatenten en op de achtste plaats wat betreft farmaceutische patenten.[3]

Twee derde van de bedrijven binnen de sector vervaardigt medische hulpmiddelen, 26% doet aan onderzoek en de experimentele ontwikkeling van biotechnologie, terwijl nog eens 8% farmaceutische producten produceert (figuur 1). De bijdrage van de sector aan het bbp wordt gedomineerd door het farmaceutische productiesegment, dat verantwoordelijk is voor 74% van de bijdrage van de bruto toegevoegde waarde aan het bbp. De werkgelegenheid is gelijkmatiger over de segmenten verdeeld: fabrikanten van medische hulpmiddelen zijn verantwoordelijk voor 45% en farmaceutische bedrijven voor 36%. Er zijn duidelijke verschillen in de omvang van bedrijven in de verschillende segmenten. Ongeveer 6% van de fabrikanten van farmaceutische basisproducten en preparaten staat te boek als groot (gedefinieerd als 250 medewerkers of meer), vergeleken met slechts 0,2% van de fabrikanten van medische hulpmiddelen.

Farmaceutische productie domineert de sectorbijdrage aan het bbp, met een aandeel van 74% van de bruto toegevoegde waarde.

Figuur 1: Aandeel bedrijven, bruto toegevoegde waarde en werkgelegenheid in elk segment van de life science sector in Nederland

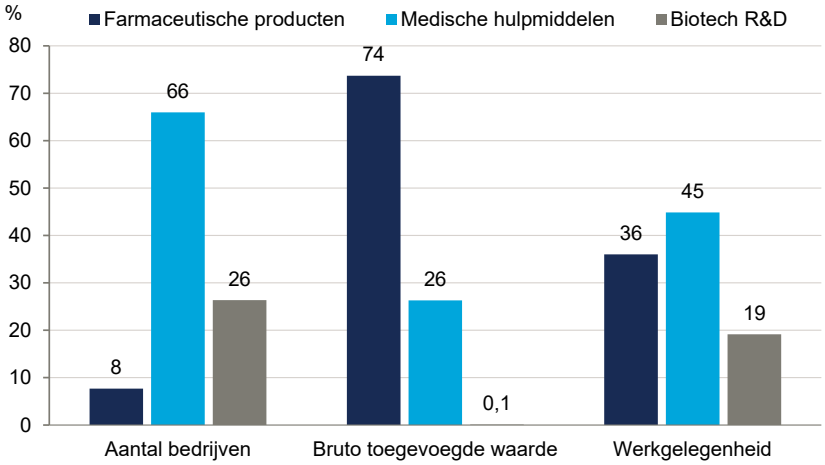

Bron: Eurostat; Oxford Economics

[1] Eurostat. 2023. Structural Business Statistics. NACE codes 21, 266, 325 en 7211.

[2] Gov.uk. Life sciences sector data, 2023. Geraadpleegd in december 2023.

[3] Nature Index. Nature Index Annual Tables 2021. Geraadpleegd in december 2023.

Groeivooruitzichten voor de life science sector

De Nederlandse life science sector profiteert momenteel van een gunstig industriebeleid; de sector is door de Nederlandse overheid aangemerkt als een van de negen topsectoren van het land.[4] Er wordt verwacht dat overheidssteun een drijfveer zal zijn voor toekomstige groei; de overheid wil met diverse maatregelen de internationale positie van de sector versterken. Dit omvat een nationaal biotech-stimuleringsprogramma (Biotech Booster) dat tot doel heeft de commercialisering van biotechnologische kennis te ondersteunen.[5]

De komende jaren zal de farmaceutische sector sneller groeien dan het Nederlandse bbp.

Vooruitkijkend op de komende jaren voorspellen we dat de bijdrage van de farmaceutische sector aan de economische output sneller zal groeien dan het Nederlandse bbp (figuur 2).[6] Volgens onze centrale voorspelling zal de bruto toegevoegde waarde van de Nederlandse farmaceutische industrie in 2023 met 4,4% toenemen. Dit is ruim vier keer zoveel als onze prognose voor de groei van het Nederlandse bbp (1,1%). We verwachten dat de farmaceutische sector in 2024 meer dan twee keer zo hard zal groeien als de totale economie, met een verwachte groei van 3,4%. Dit in vergelijking met 1,6% voor de totale economie.

Figuur 2: De verwachte reële jaarlijkse groei van de farmaceutische sector en de totale economie (%)

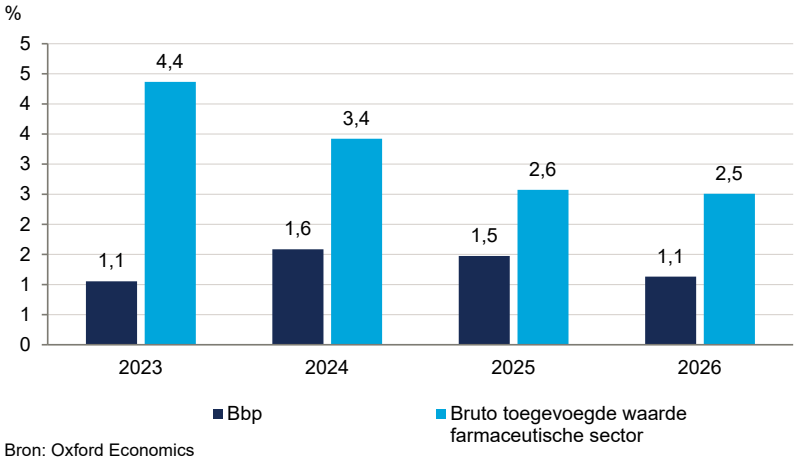

Bron: Oxford Economics

[4] Government of the Netherlands. Encouraging innovation. Geraadpleegd in november 2023.

[5] Biotech Booster. Geraadpleegd in november 2023.

[6] Oxford Economics. 2023. Global Industry Service. Geraadpleegd in november 2023.

Deze relatief optimistische centrale voorspelling op de korte termijn wordt enigszins bekrachtigd door de enquête over het ondernemingsklimaat van de Europese Commissie voor het vierde kwartaal van 2023 (figuur 3). Meer dan de helft (52%) van de ondervraagde farmaceutische bedrijven gaf aan dat er momenteel geen factoren zijn die hun productie beperken; dit was aanzienlijk meer dan de 34% in de gehele productiesector.[7] Ook geeft slechts 1% van de farmaceutische bedrijven aan dat de vraag een belemmering vormt, vergeleken met 26% van alle fabrikanten.

Figuur 3: De perceptie van farmaceutische en productiebedrijven over de belangrijkste factoren die hun productie in het vierde kwartaal van 2023 beperken

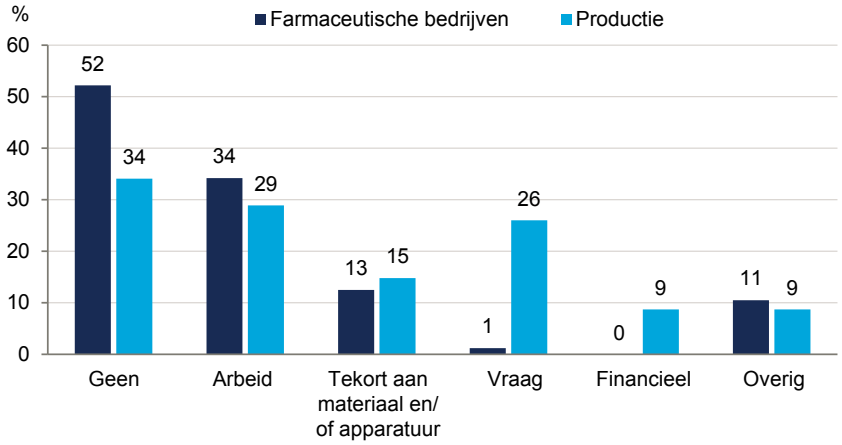

Bron: Europese Commissie; Oxford Economics

[7] Europese Commissie. 2023. Business and consumer surveys. Geraadpleegd in november 2023.

Belangrijk om in de gaten te houden

- **Kabinetsformatie:** In juli 2023 kondigde premier Mark Rutte zijn ontslag aan, na een meningsverschil tussen de regeringscoalitiepartijen over het asielbeleid. Bij de verkiezingen in november 2023 won de Partij voor de Vrijheid (PVV) de meeste zetels. Op het moment van schrijven ziet het ernaar uit dat de onderhandelingen over de vorming van een nieuw kabinet in 2024 complex zullen zijn. Dit zal mogelijk invloed hebben op de beleidsonzekerheid.
- **EU-richtlijn:** In april 2023 nam de Europese Commissie een voorstel aan om de bestaande farmaceutische wetgeving te herzien en nieuwe regelgeving in te voeren die bedoeld is om de toegankelijkheid van medicijnen te verbeteren en de innovatie en concurrentie in de sector te verbeteren. Van bedrijven zal worden vereist dat ze nieuwe medicijnen binnen twee jaar na goedkeuring op de markt brengen. De voorstellen moeten nog worden bevestigd door het Europees Parlement en de Europese Raad en zullen waarschijnlijk op enige weerstand stuiten in beide organen. De volledige aard van de wijziging in de regelgeving zal naar verwachting pas in 2024 worden bevestigd.
- **Geopolitieke problemen:** Sinds de schok van de Russische invasie van Oekraïne in 2022 zijn bedrijven zich bewuster geworden van de potentiële impact van politieke crises op de wereldhandel en van de mogelijke noodzaak om bedrijfsonderdelen te sluiten, gekoppeld aan economische sancties of reputatieoverwegingen. De volgende crisis komt mogelijk voort uit een van de bekende sluimerende spanningen in de wereld of kan voor een nog grotere schok zorgen. Dergelijke gebeurtenissen zullen waarschijnlijk een negatief effect hebben op de internationale handel en toeleveringsketens.

Macro-economische risico's

Hoewel onze centrale voorspelling voor de Nederlandse farmaceutische sector positief is, zouden bepaalde scenario's ervoor kunnen zorgen dat de vooruitzichten verslechteren. Om dit te illustreren hebben we de Global Scenario Service van Oxford Economics gebruikt om de negatieve gevolgen van mogelijke toekomstige schokken voor de economie te onderzoeken.[8] We kijken naar drie neerwaartse scenario's: een schok in de activaprijzen, krappere kredietomstandigheden en een toename van de spanningen tussen China en Taiwan. Het scenario van een crash van de activaprijzen zal naar verwachting de grootste negatieve impact hebben; de output in 2026 zou naar verwachting 2,8% lager zijn dan in het basisscenario.

Nederlandse farmaceutische bedrijven gaven aan dat personeelstekorten de belangrijkste beperking vormen voor de productie in de sector.

Figuur 4: Percentage afwijking van de basisprognose van de bruto toegevoegde waarde van de farmaceutische sector in drie verschillende macro-economische scenario's

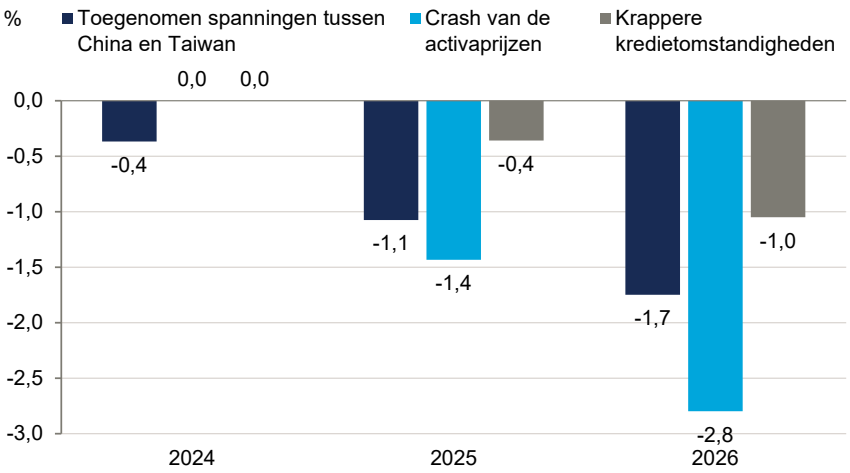

Bron: Oxford Economics

Een ander risico voor de sector houdt verband met moeilijkheden bij het werven van personeel. In het driemaandelijkse onderzoek naar het ondernemingsklimaat van de Europese Commissie noemden Nederlandse farmaceutische bedrijven tekorten aan arbeidskrachten als de belangrijkste belemmering voor de productie. In het vierde kwartaal van 2023 gaf 34% van de ondervraagde bedrijven aan dat dit momenteel hun productieniveau beperkt.

Wat kan er worden gedaan om de groei te stimuleren?

Zoals blijkt uit het driemaandelijkse onderzoek van de Europese Commissie, zijn personeelstekorten momenteel de meest beperkende factor voor de productie in de Nederlandse farmaceutische sector. Omdat veel banen in de sector zeer specifieke vaardigheden vereisen, zorgt dit voor extra uitdagingen voor bedrijven. Werkgevers zouden kunnen overwegen om sterkere banden te scheppen met onderwijsinstellingen om daar het bewustzijn te vergroten van de voordelen van een carrière in de sector, naast het onderwijzen van de vereiste vaardigheden en kwalificaties. Het bieden van meer mogelijkheden voor stages tijdens de studie, naast het aanbieden van 'snuffelstages' en traineeships voor afgestudeerden, zou kunnen helpen talent aan te trekken en de kennis te vergroten.

[8] Oxford Economics. 2023. Global Scenario Service. Geraadpleegd in november 2023.

Er is een aanzienlijk potentieel voor bedrijven om AI-technologieën (kunstmatige intelligentie) te gebruiken om de kosten in het geneesmiddelenontdekkingsproces te verlagen. Sommige onderzoeken wijzen erop dat het gebruik van deze technologieën de kosten met tot wel 70% zou kunnen verlagen.[9] Machine-learning-algoritmen kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt om voorspellende modellen te bouwen die het ontwerp van nieuwe moleculen met verbeterde farmacologische eigenschappen kunnen aansturen. AI kan ook helpen bij de analyse van gegevens uit klinische onderzoeken, waarbij trends en patronen worden geïdentificeerd die menselijke analisten mogelijk over het hoofd zien.

Bedrijven in de life science sector doen er verstandig aan om de productiviteitsverhogende veranderingen die Covid-19 teweeg heeft gebracht, te benutten. Dankzij de verschuiving van persoonlijke naar gedecentraliseerde onderzoeken, mogelijk gemaakt door hulpmiddelen als telegeneeskunde en draagbare medische apparaten, is de last voor de patiënt en de subjectiviteit van de rapportage afgenomen.[10] Gedecentraliseerde onderzoeken kunnen de productiviteit verhogen door de kosten en de tijdlijnen van klinische onderzoeken terug te dringen en de werving en het behoud van patiënten te verbeteren.

Bedrijven in de life science sector zouden ook mogelijkheden moeten nastreven om aan patiënten e-gezondheidsdiensten aan te bieden. Nederland heeft een sterke internationale reputatie als het gaat om digitalisering en innovatie in de gezondheidszorg en kent de hoogste IT-adoptie door ziekenhuizen ter wereld.[11, 12] Bovendien zijn overheidssubsidies beschikbaar via verschillende regelingen.[13] Digitale hulpmiddelen, zoals draagbare medische apparaten, apps en portalen, zouden ondersteuning kunnen bieden vanaf de consultatie- en diagnostiekfase tot en met de behandeling en nazorg. E-gezondheid heeft ook een aanzienlijk potentieel op het gebied van preventieve geneeskunde. De groeimogelijkheden op dit gebied zijn bijzonder groot. Er zijn aanwijzingen dat, hoewel slechts 2-3% van de Nederlandse patiënten een substantieel deel van de ziekenhuiszorg op afstand ontvangt, in 2030 maar liefst 20% van de ziekenhuiszorg buiten ziekenhuislocaties zou kunnen worden aangeboden.[14]

[9] Ritrex. 2023. Why use AI in pharma and how to get it right
[10] Deloitte. 2022. 2022 Global Life Sciences Outlook; Digitalization at scale: Delivering on the promise of science
[11] Centre for the Promotion of Imports from developing countries. 2022. The European market potential for healthtech
[12] G_NIUS. 2023. eHealth in the Netherlands
[13] G_NIUS. 2023. eHealth in the Netherlands
[14] Wisconsin Economic Development Corporation. 2021. The Dutch government seeks electronic health innovations

Dit rapport is opgesteld voor QBE door **Control Risks** en **Oxford Economics**

QBE Europe SA/NV Nederland

Prins Bernhardplein 200
1097JB Amsterdam
Nederland
+31 (0)20 899 2700
info@nl.qbe.com
QBEnederland.com

QBE Europe SA/NV (BTW BE 0690.537.456, RPR Brussel) ("QBE Europe") heeft haar maatschappelijke zetel te Marsveldplein 5, 1050 Brussel, België. De vergunning van QBE Europe is verleend door de Nationale Bank van België (vergunningsnummer 3093). QBE Europe is tevens onderworpen aan het toezicht van De Nederlandsche Bank (vergunningsnummer R191477) en de Autoriteit Financiële Markten (vergunningsnummer 12047028) met betrekking tot haar bijkantoor in Nederland, met adres aan het Prins Bernhardplein 200, 1097 JB, Amsterdam en ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer 86276646. Het BTW-nummer van het bijkantoor is NL863917707B01.

467205/2211